

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 12.07.2019
Kabul Tarihi / Date Accepted : 26.07.2019
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2019
Yayın Sezonu / Pub Date Season : Güz / Autumn

Avrupa Birliği'nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Stratejileri*

Arş.Gör. Yasin ÖZTÜRK**

Anahtar Kelimeler:

Avrupa Birliği
Terörizm
Terörle Mücadele
Eylem Planı

ÖZ

Uluslararası terörizm 11 Eylül sonrası tüm dünyanın gündemine girdiği gibi AB (Avrupa Birliği)'de bu gündemi yoğun bir şekilde ele almıştır. Ancak AB'nin uluslararası terörizmle olan mazisi çok daha eskilere dayanmaktadır. Ancak AB için sorunun ciddiyeti ve büyüklüğü Madrid ve Londra saldırıları ile ortaya çıkmıştır. Bu saldırılar sonrası AB, bir terörle mücadele stratejisi oluşturma ihtiyacı hissetmiş ve 2005'de bir eylem planı ortaya konulmuştur. Ancak Suriye krizi ile yeni bir terör dalgası ortaya çıkmış ve 2005'deki bu eylem planının başarısı tartışılmaya başlanmıştır. Öyle ki AB 2014 sonrası çok yoğun terör saldırılarına maruz kalmış ve alışık olmadığı terörizm yöntemlerine hazırlıksız yakalanmıştır. Bu açıdan terörün kaynağı yakın komşuları olan AB hem yasa dışı göçün hem de uluslararası terörün hedefi olmakta ve büyük tehdit algılamaktadır. AB'nin terörizmle mücadelesi kendi içerisinde önemli ölçüde bir ekonomik hareketliliği de oluşturmaktadır. Bu bağlamda bu çalışma 3 bölümden oluşmakta ve Avrupa Birliği'nin terörle mücadele stratejilerini ve başarı düzeyini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

The Strategies of Combating with International Terrorism of European Union

Keywords:

European Union
Terrorism
Combating Terrorism
Action Plan

ABSTRACT

International terrorism has entered the agenda of the whole world after 9/11, and this agenda has been intensively addressed in the EU. However, the EU's outlook on international terrorism based on much earlier ones. However, the seriousness and magnitude of the problem arose with the attacks of Madrid and London for the EU. After these attacks, the EU felt the need to create a strategy to combat terrorism, and an action plan was put forward in 2005. However, a new wave of terrorism has emerged with the Syrian crisis, and the success of this action plan in 2005 has begun to be debated. The EU has been subjected to intense terrorist attacks since 2014 and has been caught unprepared against the methods of terrorism that are unusual. In this respect, the EU, its close neighbor as a source of terrorism, is both a target of illegal immigration and international terrorism and perceives a significant threat. The EU's struggle against terrorism also constitutes a significant economic activity within itself. In this context, this study consists of 3 parts and aims to demonstrate the European Union's strategies for combating terrorism and its success.

*Bu çalışma 17-18 Kasım 2017 tarihleri arasında yapılan International Congress of Management Economy and Policy başlıklı kongrede özet bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

** Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, E-posta: yasin.ozturk@gop.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4518-3862>.

Öztürk, Y. (2019). "Avrupa Birliği'nin Uluslararası Terörizmle Mücadele Stratejileri", *Academic Knowledge*, 2(2), 188-199. doi.org/10.5281/zenodo.3596378

İntihal: Bu makale, iTenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir.
Plagiarism: This article has been scanned by iTenticate. No plagiarism detected.
web: <http://dergipark.gov.tr/ak> | <mailto:academic.knowledge@yandex.com>

GİRİŞ

Uluslararası terörizm kavramı özellikle 11 Eylül sonrası dönemde sıklıkla kullanılmaya başlanmış, bu durumun temel sebebi ise terörizm ve terör tehditlerinin coğrafi olarak bölgesel nitelikten ulus aşırı bir şekilde bürünmesi olmuştur. Bu bağlamda terörizm sorunu artık bir devletin münhasır sorunu olmaktan öte birçok devletin ortak sorunu ve ortak mücadele noktasında bir ittifak gerekçesi haline gelmiştir.

AB(Avrupa Birliği) özellikle ekonomik merkezli olmak üzere birçok kalemde dünyanın önde gelen devletlerini bünyesinde barındıran, insani yaşama verilerinin en üst düzey olduğu devletlerin üyesi olduğu, uluslararası sistem içerisinde hem caydırıcılığı olan hem de AB üyesi bir devlete yapılacak terör saldırısının yüksek düzeyde ses getireceği bir etki gücüyle uluslararası faaliyet gösteren terör örgütleri için cazip bir merkez olarak ortaya çıkmaktadır. Öyle ki AB ülkeleri, 11 Eylül sonrası dönemde yoğun terör saldırılarına maruz kalmış ve bu durum 2011 Suriye krizi ve küresel bir tehdit olan DAES'in terör saldırıları ile daha da artmıştır. Hem terör saldırılarına maruz kalması hem de ABD'nin uluslararası terörizmle mücadele de devletleri terörle mücadele eden ya da teröre yardım eden şeklinde bir sınıflandırmaya koyması AB'nin bir yandan zaruri olarak diğer yandan da ABD etkisiyle uluslararası terörizmle mücadele stratejileri izlemesini zorunlu kılmıştır. Bu bağlamda 11 Eylül hem dünyanın geneli için hem de AB için terörizmle mücadele de yeni uygulamaların başlaması için bir milat olmuştur. Bu noktada AB, üyesi olan, aday veya müzakere sürecindeki ülkeler bireysel olarak uluslararası terörizmle mücadele stratejileri yürütürken aynı zamanda AB bir uluslararası örgüt sıfatıyla ortak bir terörizmle mücadele stratejisi geliştirme çabası içerisine girmiştir.

Bu bağlamda bu çalışma, yöntem, hukuki dayanak, strateji ve uygulamaları bağlamında AB'nin uluslararası terörizme yönelik politikalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Yine bu çalışma AB'nin uyguladığı strateji ve uygulamalar ekseninde AB'nin uluslararası terörizmle mücadeledeki başarı ve eksikliklerini de göstermeyi amaçlamaktadır.

Bu amaçlar ekseninde, çalışmanın birinci bölümünde, AB'nin uluslararası terörizme bakışı, 11 Eylül öncesi ve sonrası ile Suriye krizi sonrası dönemler şeklinde ele alınmış, ikinci bölümde AB'nin kurumsal düzeyle uluslararası terörizmle mücadele için oluşturmuş olduğu hukuki metinler ele ortaya konulmuş, üçüncü bölümde bu hukuksal çerçeve dahilinde AB'nin kurumsal olarak terörle mücadele stratejilerinin teorik zemini gösterilmeye çalışılmış, son bölüm olan dördüncü bölümde ise; AB'nin terörle mücadeledeki uygulamaları ve bu uygulamalardan elde edilen sonuçlar değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1. AB'NİN ULUSLARARASI TERÖRİZM YAKLAŞIMLARI

Terörizm kavramı ile ilgili olarak ortaya çıkan en temel sorunlardan bir tanesi ortak bir terörizm tanımı olmaması, bu yüzden ortak bir terör yaklaşımı oluşmaması böylece terörizmle mücadelenin başarılı bir şekilde yürütülememesidir. Bu açıdan bakıldığında sayısız terör tanımı ortaya çıkarken küresel manada kabul gören terör örgütü sayısı çok sınırlı kalmıştır. Bu açıdan AB'nin uluslararası terörizmle mücadelesinin en önemli boyutu da terörizme bakışı ve terörizm algısıdır. AB'nin terör algısının da özellikle 11 Eylül sonrası ve 2011 Suriye krizi ile farklı boyutlara evrildiği ve AB içinde bir dönüşüm yaşadığı açıktır (Casale 2008:51).

1.1 AB'nin Terörizmle Mücadele Geçmişi ve Uygulamaları

AB'nin terörizmle mücadele ve işbirliği konusundaki ilk girişimi 1976'da oluşturulan Trevi olarak adlandırılan yapıya uzanmaktadır. Avrupa Komisyonu nezdinde 12 devlet ile oluşturulan bu yapı, bir organizasyon olarak 1971 ve 1972 tarihlerinde ikili ve çok taraflı devletler arası terörizm gündemli görüşmeleri kendisine ilham kaynağı olarak görmüştür. 1975'de Roma'da gerçekleşen devlet ve hükümet başkanları zirvesinde, İngiltere Dış İşleri Bakanı James Callaghan'ın talebi ve diğer bakanların onayı ile kabul edilen teklif, 20 Haziran 1976'da Lüksemburg'da yasal bir statüye kavuşmuştur (Bunyan 1993:1). Böyle bir ihtiyacın ortaya çıkmasındaki en temel sebep ise, 1972 Münih olimpiyatlarında meydana gelen terör saldırıları olmuştur. Öyle ki küresel terörün Avrupa'daki ilk faaliyetleri 1970'lere dayanmaktadır.

Devam eden süreçte 1977'de Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan ve hali hazırda da yürürlükte olan "Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi", o döneme kadar yapılmış olan terörizmle mücadele noktasındaki ilk ve en önemli hukuki girişim olarak kabul görmektedir (Özcan, Yardımcı 2005). Bu sözleşmede terörizme yönelik bir tanımlama da bulunulmasa da, md.1'de ifade edilen,

"a) 16 Aralık 1970 tarihinde La Haye'de imzalanan uçakların kanun dışı yollarla ele geçirilmesinin önlenmesine ilişkin Sözleşmenin kapsamına giren suçlar;

b) 23 Eylül 1971 tarihinde Montreal'de imzalanan sivil havacılığın güvenliğine karşı kanun dışı eylemlerin önlenmesine ilişkin Sözleşmenin kapsamına giren suçlar;

c) Diplomatik Ajanlar dahil olmak üzere Uluslararası bir himayeye Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi tabi olan şahısların hayat, fiziki bütünlüğü veya hürriyetine bir saldırıyı kapsayan vahim suçlar;

d) Adam kaldırma, rehin alma veya gayri kanuni hürriyeti tehdit eden suçlar;

e) Şahısların hayatı için tehlike teşkil ettiği ölçüde bomba, el bombası, roket, otomatik ateşli silah veya bombalı mektup veya koli kullanmak suretiyle işlenen suçlar;

f) Yukarıda sayılan suçlardan birini işlemeye teşebbüs veya böyle bir suçu işleyen veya işlemeye teşebbüs eden bir şahsın fiiline suç ortağı olarak iştirake ilişkin suçlar; (Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi)",

ifadeleri terörizmin sınırlarının çizilmesi açısından önem arz etmektedir. Öyle ki yine md.1'de geçen ifadeye göre bu fiillerin siyasi suç kategorisine de konulması da yasaklanmıştır.

Yine 1977'de "Avrupa Adli Alanı" önerisi sunulmuş, böylece ortak bir adli sistemin inşası istenmiş ancak süreç içerisinde bu teklif uygulamaya dönüşmemiştir. 1985'de Schengen Antlaşması süreci ile birlikte sınır kontrollerinin kalması Birlik içerisinde adli bir iş birliğini zorunlu bir hale getirmiş öyle ki terör faaliyetlerinin yayılması endişesi artmıştır. Devam eden bu endişe ilerleyen süreçte daha kapsamlı bir sözleşme olan 1993 Maastrich Sözleşmesi ile hukuki bir boyuta evrilmiştir. Ancak yine de bu sözleşme de de bir terörizm tanımı yapılmamış fakat terörizm AB'nin 3 sütunlu yapısı içerisinde "Adalet ve İç İşleri Alanlarında İşbirliği" başlığı altında yer alarak (Treaty on European Union :131) terörizmle mücadelenin ortak bir olgu olduğu vurgulanmıştır. Terörizm kavramının geçtiği bölüm K.1 md. 9 (Treaty

on European Union)¹'da geçen terörizm, hukuki olmayan ilaç trafiği ve diğer uluslararası suçlarla mücadele de sınır güvenliği noktasında işbirliği de dahil olmak üzere Avrupa Polis Gücü(Europol) ile ilgili olarak bilgi ve istihbaratın paylaşımı konuları ile ilgili olarak adli bir işbirliği amacı güdülmüştür.

Devam eden süreçte 1995 Madrid zirvesi ve akabinde ortak yayınlanan Deklarasyon ile terörizm ilk kez net bir şekilde tanımlanmış ve AB için bir tanım ortaya konulmuştur. Terörizmin ilk kez bu denli net olarak tanımlanması açısından bu Deklarasyon önem arz etmektedir. Bu bağlamda Terörizm;

- *"AB'ye üye olmayan devletler muaf tutularak, demokrasi, insan haklarının uygulanması, ekonomi ve sosyal gelişmeye tehdit oluşturan,*
- *Köktenci/radikal akımlardan kaynaklı*
- *Uluslararası bir boyutta olan ancak bir devletin kendi kaynakları ile üstesinden gelemeyeceği,*
- *Uluslararası suç örgütü stratejileri ve yöntemlerini kullanan ve geliştiren,*
- *Farklı devletlerdeki hukuki düzenlemeleri kullanarak yasal dokunulmazlık elde etmeye çalışan (Presidency Conclusions 1995),"*

kişi, grup ve eylemler olarak tasnif edilmiştir. Ayrıca terörizmle mücadelenin ortak bir sorumluluk olduğunun da altı çizilmiştir.

1999 Amsterdam Antlaşması ile terörizm konusunda yeni düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Bu zirvede de terörizme yönelik alınacak önlemler, iş birliği alanları, Europol merkezli ortak operasyonlarla ilgili olarak bir terörle mücadele stratejileri ortaya konulmuştur (Treaty of Amsterdam).

Genel olarak bakıldığında, terörizmle ilgili düzenlemeleri 1970'lere dayanan AB, bu politikalarını çoğunlukla AB üye ülkeleri ile sınırlandırmıştır. Ancak önceleri daha bölgesel olarak olaya yaklaşan AB 11 Eylül saldırıları ile birlikte küresel bir sorumluluk ve ortaklık fikrini benimsemiştir.

1.2. 11 Eylül Saldırısı ve Suriye Krizi sonrası AB'nin Terörizm Algısı

11 Eylül tarihinde ABD(Amerika Birleşik Devletleri)'de yapılan terör saldırılarının hemen ardından 12 Eylül'de AB, bir deklarasyon ile terör saldırılarını kınamış, ABD halkı ve hükümetinin yanında olduğunu ve ABD ve BM(Birleşmiş Milletler) ile yakın işbirliği içerisinde terörizmle mücadele edileceği taahhüt edilmiştir (Özcan, Yardımcı). Bu bağlamda AB, 13 Haziran 2002'de bir "Çerçeve Karar" almış ve bu kararla doğrudan ilk kez terörist saldırıların tanımı yapılmıştır. Bu kararlar,

- *"Ölümlle sonuçlanan saldırılar,*
- *Kişinin bedensel bütünlüğünü yok edecek saldırılar,*
- *Çocuk kaçırma veya rehin alma,*
- *Hükümet veya kamu binaları, alt yapı, bilgi iletişim sistemleri, taşımacılık faaliyetlerine insan hayatını tehlikeye atacak şekilde yapılacak saldırılar,*
- *Uçak, gemi ve diğer taşıma araçlarını ele geçirme,*

¹ Bkz. Treaty on European Union.

- *Patlayıcı, nükleer, biyolojik, kimyasal silah üretimi, tesis edilmesi, taşınması veya kullanımı ve kimyasal veya biyolojik silahların geliştirilmesi,*
- *Yangın, sel ve patlamaya sebep olacak insan hayatını tehlikeye atan maddelerin salınımı,*
- *Su kaynakları, güç ve diğer doğal kaynaklara insan hayatını tehdit edecek şekilde müdahale etmek (Council Framework Decision 2002)."*

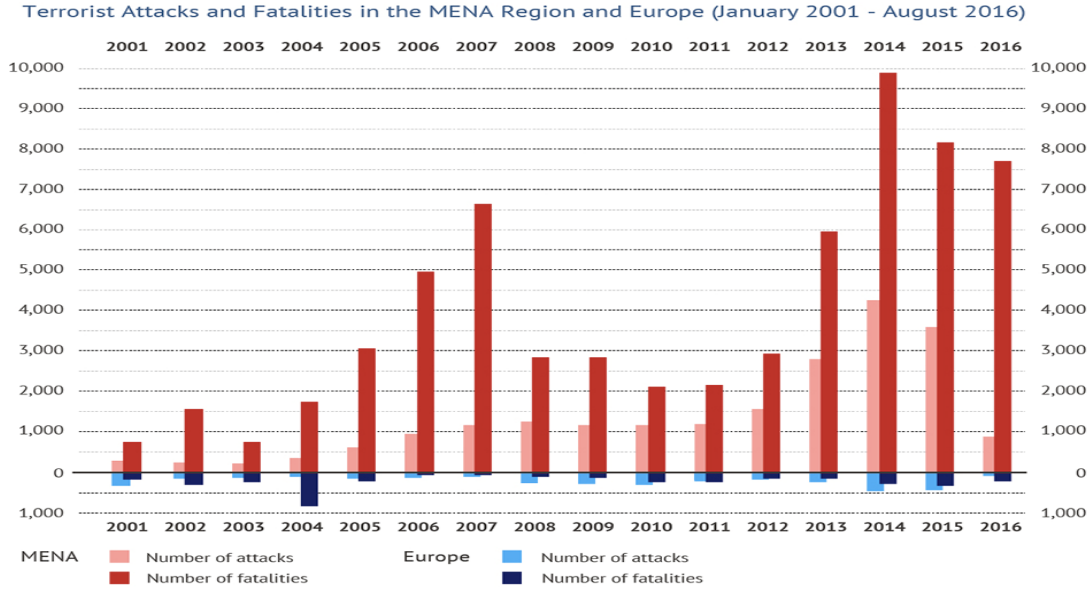
fiilleri terör saldırıları olarak tanımlanmıştır.

Devam eden süreçte 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırıları sonrası AB, terörizm kavramına ikame olarak "mega terörizm" kavramını türetmiştir. Bu kavramla birlikte terörizmin çehresinin değiştiği ve yeni bir tip terörizm ile karşı karşıya kalındığı ifade edilmiştir. Bu yeni tür terörizm tanımlanırken, kitle imha silahlarının kullanımı ile dini tutkuların etkin olduğu yıkım faaliyetleri olarak ifadeleri kullanılmıştır. Buna ek olarak, teröristlerin küresel faaliyet yürütebildikleri ve koreografi içerisinde hareket ettikleri söylenmiştir (Casele:51).

Yine 21 Eylül 2001'de başlayıp 2004'de son şeklini alan Terörizmle Mücadelede Avrupa Eylem Planı, başlıklı yeni terörle mücadele stratejisi de 11 Eylül'ün AB için bakışı noktasında önemli bir dönüşümü ifade etmektedir. Suriye krizi ile ortaya çıkan yabancı savaşçı ve DAESŞ konusu ise, AB ülkelerinin hali hazırda en çok sorun yaşadığı mesele olarak ortaya çıkmış böylece terörizm konusu AB için en öncelikli sorun haline gelmiştir. DAESŞ'in bir güç olarak ortaya çıkması AB içerisinden yabancı savaşçıların Suriye'ye gitmesine de sebep olmuştur. Europol'ün verilerine göre Haziran 2014'de 2500 olan Avrupalı yabancı savaşçı sayısı 2015'de 5000'e çıkmıştır. Bu rakamların büyük çoğunluğu radikal gruplara dahil olmuşken %30'luk kısmı Avrupa'ya geri dönmüştür. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da DAESŞ'in etkin olduğu birçok devletin hedef bölgesi olarak görülen AB, bu açıdan hem iç hem de dış terör faaliyetleri ve tehditleri ile karşı kalmıştır (The European Union's Policies on Counter-Terrorism... 2017).

Bu bağlamda AB için terör birinci tehdit konumuna yükselmiştir. Yabancı savaşçıların geri dönmesi ihtimalinin ortaya çıkması, bu savaşçıların AB içerisinde yeniden örgütlenerek bir terör merkezi oluşturma ihtimalini de doğurmuştur. Bu durum henüz gerçekleşme bile, aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere, Ortadoğu ve Kuzey Afrika ile karşılaştırıldığında oldukça düşük düzeyde olduğu görülen terörist saldırılar, DAESŞ'in küresel bir sorun olmaya başladığı 2014 ve sonrasında AB ülkelerindeki terör faaliyetlerindeki artışın temel nedeni olduğu açıktır. Bu bağlamda AB'nin terörle mücadele stratejileri büyük önem arz etmektedir.

Tablo 1'de de görüldüğü üzere Arap Baharı ile birlikte her ne kadar Avrupa bölgesinde terör saldırıları bir süre azalmış olsa da 2014 itibariyle saldırı ve girişimlerin arttığı görülmektedir. Oran olarak Ortadoğu ile kıyas yapılacak düzeyde olmamakla birlikte etki gücü açısından saldırılar ve girişimler çok ciddi bir biçimde karşılık bulunmasını sağlamıştır.

Tablo 1: MENA Bölgesi ve Avrupa'da Terör Saldırıları ve Ölümler (Ocak 2001-Ağustos 2016)²

2. AB'NİN TERÖRLE MÜCADELE STRATEJİLERİ

AB'nin terörizmle mücadeledeki en önemli kaynak olarak, 30 Kasım 2005'te sunulan "AB'nin Terörizmle Mücadele Stratejisi" başlıklı belge kabul edilmektedir. Özellikle Mart 2004'te Madrid'de meydana gelen terör saldırısı sonrası, BM Adalet ve İçişleri Bakanları bir araya gelerek terörle mücadele eylem planını ortaya koymuşlardır. Bu belgede AB'nin uluslararası terörizmle mücadelesi, diğer devletlerle veya uluslararası ve bölgesel örgütlerle işbirliği ile terörizmin kaynağının ortadan kaldırılması amacıyla yine Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki devletlerle ikili işbirliği kurulacağı ifade edilmiştir. Ancak belgenin en önemli tarafı bir strateji olarak AB'nin yeni politikasını ortaya koymasındır. Bu bağlamda, bu strateji 4 başlıkta toplanmıştır. Bunlar Önleme, Koruma, Takip ve Karşılık Vermedir³. Bu bağlamda;

Önleme,

Terörizmin gelecek nesillere yayılmasını önlemek amacıyla radikal akımlarla mücadele ve radikal terörist grupların geri kazanımının sağlanması,

Terörizmin haklı gerekçesi olmadığı ancak terör yorumunun az bir kitlede de olsa farklılıklar arz edebileceğinden, terörizmin içine çekebileceği kişilere yönelik, terörizmle mücadele metot, söylem ve mücadelenin tanımlanması,

Terörizmle mücadelede yerel, bölgesel ve ulusal bazda AB üye devletlerine önemli ve bireysel sorumluluklar düşmekte ve AB Komisyonunca desteklenmeleri,

² Bkz. Terrorist Attacks and fatalities in the MENA Region and Europe(January 2011-August 2016) https://chronicle.fanack.com/wp-content/uploads/sites/5/1-Terrorism-attacks_fatalities-1024.jpg (E.T 22. 05. 2017)

³ Bkz. Council of The European Union, The European Union Counter-Terrorism Strategy, 14469/4/05 REV 4, 30 November 2005.

Deniz aşırı ülkelerdeki radikalleşme ile de mücadele edilmesi ve üçüncü dünya ülkeleri ile uluslararası örgütler aracılığı ile işbirliği yapılması,

Önleme başlığı altında genel bir değerlendirme yapılacak olursa, özellikle internetin yanlış kullanımı kaynakları sorun ve tehditlerle ortak mücadele, medya ve iletişim stratejilerinin AB politikaları ile geliştirilmesi, topluluk ve üye devlet yardım programları ile iyi yönetim, demokrasi, eğitim kalitesi ve refahın arttırılmasının sağlanması, birlik içinde ve dışında kültürlerarası diyalogun geliştirilmesi, tartışmalı konularda duygusal olmayan bir terminoloji geliştirilmesi, hedeflenmiştir (The European Union Counter-Terrorism Strategy :9).

Koruma,

Saldırıların etkisini azaltarak veya saldırının sonuçlarını daha az zararlı hale getirmek amacıyla savunma stratejilerinin güçlendirilmesi, özellikle anahtar konular olan sınır ve seyahat güvenliği konusunda AB kurumları ve Avrupa Komisyonu ile yine üye devletlerin de dahil olduğu bir bilgi paylaşım ağı kurulması,

Teröristlerin AB'ye girişinin önlemesi için dış sınırların daha sıkı korunması, bu yolcu ve seyahat bilgilerinin paylaşımı ile sınır güvenliğinin güçlendirilmesi, bölgece AB vatandaşlarının güvenliğinin sağlanması, seyahat güvenliğinin sağlanması için iş birliğinin artması, terör saldırılarının önlenmesi için hava ve deniz limanlarının ve uçakların korumasının arttırılması, bunun için AB hukuki düzenlemelerinin revize edilmesi, benzer şekilde kara ve demir yollarının güvenliğinin arttırılması,

Yer altı sistemlerine yönelik fiziki veya manyetik saldırı ihtimallerinin azaltılması bunun için ortak çalışma programının düzenlenmesi ve öncelikli olarak terör saldırılarının tanımlanması ve önlemler alınması,

Uluslararası örgütler ile seyahat, yasaklanmamış küçük silah ticareti konuların da iş birliği yapılması ve üçüncü dünya ülkelerine koruyu güvenlikle ilgili teknik destek sağlanması,

Koruma başlığı altında genel bir değerlendirme yapılacak olursa, AB pasaportlarının biyometrik sistemle kontrol edilmesi, geliştirilmesi VISA ve Schengen Bilgi Sistemi kurulması, AB'nin dış sınırlarından önleyici koruma sistemi geliştirilmesi, hava, deniz ve kıyı limanlarında ortak güvenlik sistemi uygulanması, önemli alt yapısal koruma konuları ile ilgili olarak tüm tarafların AB ile uyumlu çalışması olarak, özetlenebilir (The European Union Counter-Terrorism Strategy :10-11).

Takip,

Terörist planların yapılacak ortak uygulama ve politikalarla engellenmesi, terörist ağların ortadan kaldırılması böylece terör faaliyetlerinin durdurulması, terör saldırılarında kullanılacak malzemelere ulaşımın önlenmesi ve teröristlerin uluslararası insancıl hukuk ekseninde yargılanması,

La Haye Programına göre üye devletler kendi güvenliklerini sağlarken Birliğin güvenliğini de sağlamak durumundadırlar, Birlik'te buna karşılık üye devletlerle hem işbirliği yapması hem de destek sağlaması,

Tehdidin tanımına yönelik ortak bir tanım geliştirilmesi ve böylece ortak bir politika üretilmesi, ulusal güvenlik ve istihbarat birimleri ile EUROPOL aracılığı ile ortak bir AB politikası üretilmesi,

Avrupa Tutuklama Emri gibi belgeler ve uygulamalar teröristlerin takibi ve incelemesi için önem arz etmektedir, hukuki metinlerin karşılıklı olarak tanınması ve geliştirilmesi böylece AB içerisindeki herhangi bir devletin bir teröristin tespitini kolaylıkla yapabilmesi mümkündür. Yine AB üye devletleri Europol ve Eurojust ile ilgili olarak ortak politikalar üretmeli ve işbirliği geliştirilmesi ve tüm üye devletlerin terör tehdidine karşı mevcut hukuki ve uygulamadaki normları eksiksiz uygulanması amaçlanmıştır.

Terör örgütlerinin faaliyetlerini doğrudan silah veya patlayıcı ile yapmasının yanı sıra yanlış bilgi, belgelerle seyahat ve ikametgahlarını saklayabilmelerinde dolayı, telekomünikasyon verisi konularında önlemlerin alınması ve internetin kullanımı ile terör faaliyetlerinin yayılmasının önlenmesi,

Terör örgütlerinin kaynağı çoğunlukla AB dışında bulunmaktadır. Bu yüzden Takip, başlığının önemli kısmı BM veya diğer uluslararası örgütlerle iş birliğinden geçmektedir. Bu yüzden AB dışındaki örgüt ve devletlerle ortak politikalar üretilmesi önem arz etmektedir,

Takip, başlığı ile ilgili genel olarak, üye devletlerin hukuki alt yapılarının terörle mücadele ile ilgili olarak güçlendirilmesi, Europol ve Eurojust ile ortak çalışmalar yürütülmesi ve ortak tehdit tanımı ve politikaları oluşturulması, Avrupa Tutuklama Emri gibi belgeleri tanıyarak ortak hukuki yapı uygulanması, uluslararası antlaşmalar ve sözleşmelerde geçen yöntemlerin tam olarak uygulanması, üçüncü dünya ülkelerine teknik destek sağlanarak terörizmle mücadelelerinin sağlanması olarak ifade edilebilir (The European Union Counter-Terrorism Strategy :13-14).

Cevap,

Terörizmle mücadele de terör saldırılarının sıfır seviyesine indirmenin imkansız olduğu kabul edilmektedir ancak mümkün olan en düşük düzeye indirmek amacıyla AB'nin mevcut kurumları olan Sivil Koruma Mekanizması gibi yapıların etkin kullanılması önem arz etmektedir,

Herhangi bir terör saldırısı meydana geldiğinde bilgi ve istihbarat paylaşımı yapılması ve kolektif önlemlerin alınması önem arz etmektedir, böylece ortak tecrübelerin oluşması ve tedbirlerin alınması sağlanabilmektedir,

Terörizmden mağdur olan kişi ve yakınlarına yardım, tazminat gibi desteklerin verilmesi terörizme ulusal ve Avrupa düzeyindeki bir ceza olabilecektir. Bununla ilgili ulusal hukuki düzenlemeler ve dernekleşme faaliyetlerinin yapılması ve Avrupa Komisyonu nezdinde bu yardımların artırılması,

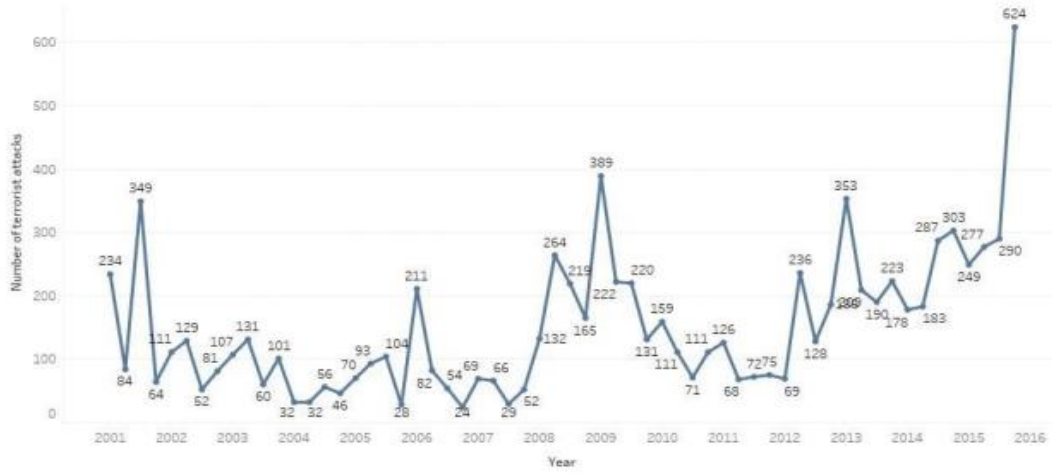
Uluslararası olarak, üçüncü dünya ülkelerindeki AB vatandaşları, sivil ve askeri kurumlara yönelik olarak AB krizle mücadele operasyonları çerçevesinde yardım ve destek verilmesi, benzer şekilde uluslararası örgütler ve BM ile iş birliği içinde bu yardımlarında yapılması, son olarak ise; AB'nin terörizmden zarar gören üçüncü dünya ülkelerine teknolojik destek vermesi, genel olarak AB'nin terörle mücadeledeki Cevap stratejilerini oluşturmaktadır (The European Union Counter-Terrorism Strategy :15-16).

3. AB'NİN TERÖRLE MÜCADELE STRATEJİLERİ VE UYGULAMALAR

AB'nin uluslararası terörizmle mücadelesi 1970'lere kadar dayansa da bu konudaki en radikal dönüşüm 11 Eylül sonrası olmuş ve devamında ise Madrid ve Londra saldırıları yeni bir mücadele stratejisinin önemini ve gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda hazırlıkları 2005'te tamamlanan ve onaylanan AB Terörle Mücadele konsepti önemli ölçüde hayata geçirilmiştir. 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırıları ortak mücadele konseptinin hayata geçirilmesi için bir teşvik niteliği kazanmış, özellikle 2014 sonrası ortaya çıkan öncelikle DAESH merkezli radikal terör saldırıları bu tarihten sonra terörle mücadele konseptinin uygulanması ve girişimleri büyük oranda artmıştır.

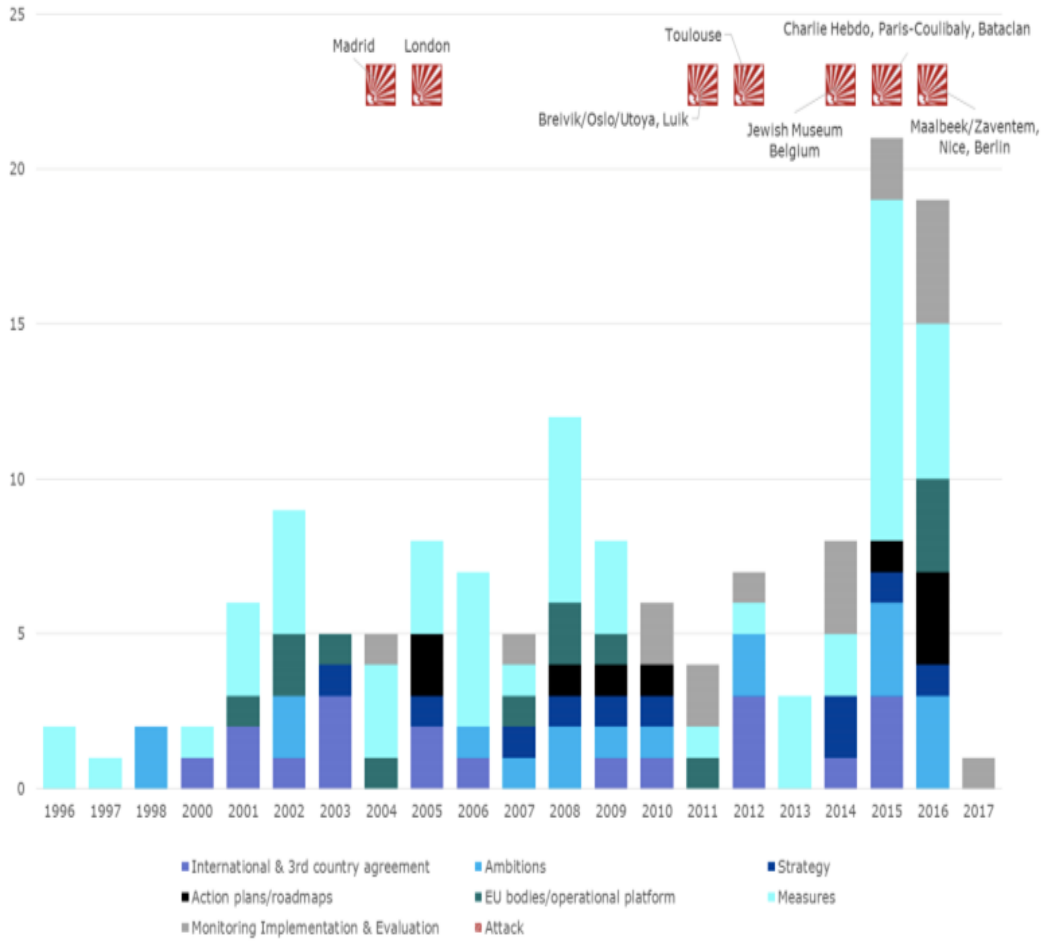
AB bu noktada uluslararası terörizmi 3 farklı boyutta düşünmüş ve 11 Eylül saldırılarını dış uluslararası terör tehdidi, Madrid ve Londra saldırılarını iç uluslararası tehdit, 2014 sonrası DAESH kaynaklı uluslararası terör tehdidini ise yakın kırılğan çevreden gelen tehdit olarak kabul etmektedir. Bu bağlamda 2005 terörle mücadele eylem planı özellikle 11 Eylül sonrası daha yoğun uygulanmaya başlanmış ve 2011'de Suriye krizi ile başlayan ve 2014 sonrası büyük artış gösteren DAESH ve diğer radikal terör örgütleri kaynaklı saldırılar sonrasında daha yoğun bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır. Bu duruma temel sebep ise aşağıdaki Tablo 2'de görüldüğü üzere, 2014 sonrası dönemde terör saldırılarının yoğun bir artış göstermesi olarak yorumlanabilir.

Tablo 2: AB'de 2001-2016 arası yapılan terör saldırıları⁴

Tablo 2 ekseninde AB'nin terörle mücadele stratejileri ele alındığında Tablo 3'teki oran ve rakamların özellikle terör saldırılarının yoğunlaştığı dönemler olan 2004-2005 ve 2013 sonrası doğru orantılı olarak artması terörizmle mücadelenin AB'ye etkisinin boyutunu göstermesi açısından önem arz etmektedir. Bu bağlamda AB'nin terörle mücadele stratejisi bir bütünlük arz etse de özellikle terör saldırıları meydana geldikten sonra bir reaksiyon sonucu daha yoğun olarak uygulanmaktadır.

⁴ Bkz. The European Union's Policies on Counter-Terrorism Relevance, Coherence and Effectiveness, ss. 39.

Tablo 3: 1996-2017 arası yıllarda kabul edilen, strateji, eylem planları ve önlemler⁵

Tablo 3 ekseninde AB'nin terörle mücadele yöntemlerini incelersek, öncelikle 2001'e kadar olan süreçte yüksek oranda önlem merkezli politikalar izlediği görülmektedir. 11 Eylül sonrası ise yalnızca önlem alma politikalarının yanı sıra AB kurumları merkezli ve kolektif iş birliği şeklinde faaliyetlerin de terörle mücadele kapsamına girdiği görülmektedir.

Yine buna ek olarak, 2005 AB terörle mücadele strateji belgesinde de vurgulandığı üzere, Üçüncü Dünya ülkeleri ile iş birliği yaparak terörün çıkış noktasından itibaren mücadele etme stratejisi de izlenmiştir. 2005 sonrası dönemde ise; önlem sayılarında önemli artış görülmekte ancak tüm bu terörle mücadele stratejilerinin radikal bir oranda arttığı ve hemen tüm stratejilerin kullanıldığı dönem, 2015 ve sonrası olmuştur. Bu dönemde AB içerisinde meydana gelen büyük çaplı terör saldırıları AB'nin terörle mücadele uygulamalarında önemli artış meydana getirmiştir.

AB yukarı da anlatılan bu terörle mücadele stratejilerini eyleme dönüştürmek amacıyla da çeşitli kurumsal yapılar oluşturmuştur. Bu bağlamda özellikle Europol, 1998'de resmi olarak oluşturulmuş ve AB üye ülkeleri arasında terörizmle mücadele, uluslararası

⁵ Bkz., The European Union's Policies on Counter-Terrorism Relevance, Coherence and Effectiveness, ss.31.

uyuşturucu ve yasa dışı para trafiği, organize dolandırıcılık gibi suçlarla ortak mücadele amacıyla oluşturulmuştur(About Europol).

Bir diğer ortak kurum olarak Eurojust, AB üye ülkeleri arasında ortak bir yargısal mekanizmayı ifade etmektedir. Görev alanına giren konularda AB üye ülkelerinden yargıç, savcı ve polislerden oluşan yapısıyla, uluslararası terörizm, uyuşturucu trafiği, insan kaçakçılığı, kara para gibi konularda kolluk ve yargılama görevini ifa etmektedir(Eurojust).

Uluslararası terörizmle mücadele amacıyla spesifik olarak kurulan bir diğer kurumda AB Terörle Mücadele Koordinatörlüğüdür. 11 Mart 2004'de kurulan bu özel birimin görevleri, AB Konseyinin terörle mücadelede koordinasyonunu sağlamak, terörle mücadele konusunda proje ve politika üretmek, terörle mücadele konusunda AB ile üçüncü dünya ülkeleri arasındaki bağlantıyı kurmak olarak tanımlanmıştır(Counter-Terrorism Coordinator).

Bir diğer kurum ise, 2002'de kurulan ve 2012'ye kadar AB Durum Merkezi olarak görev yapan AB İstihbarat Analiz Merkezi de, AB üye ülkeleri arasında istihbarat ve güvenlik konularında paylaşımda bulunmak, AB karar alma organlarına güvenlik temalı raporlar sunmak, AB Komisyon ve Konsey başkanlarına dış ilişkiler konusunda destek ve yardımda bulunmak şeklinde tanımlanmıştır. Özellikle önleyici bir pozisyonda bulunmasıyla terörizmin önlenmesi konusunda önem arz etmektedir(Factsheet on EU Intelligence Analyses Center).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

AB için terörle mücadele konusu uzunca bir geçmişe dayansa da, kurumsal bir strateji ile terörle mücadelenin sürdürülmesi konusu 11 Eylül sonrasında ortaya çıkmıştır. 11 Eylül saldırıları AB için dış bir terör hadisesi olarak görülmemiş öyle ki 2004 ve 2005'te meydana gelen Madrid ve Londra saldırıları ile bu tespitin doğruluğu tescillenmiş ve AB'nin uluslararası terörün öncelikli hedeflerinden biri olduğu açıkça görülmüştür. Bu durum AB için kapsayıcı bir terörle mücadele strateji geliştirilmesini bir zorunluluk haline getirmiştir. Bu zorunluluk sonucu 2005'te 4 temel başlıktan oluşan bir eylem planı oluşturulmuştur. Önleme, Koruma, Takip ve Cevap başlıkları altında tüm üye ülkelerin dahil olduğu bir program çizilmiştir. Ancak 2014 sonrası Suriye krizi ve yasa dışı göçmen akışının artmasıyla birlikte AB, yeni bir terör dalgası içerisine girmiş ve bu süreç AB'nin tarihinde en çok terör hadisesiyle karşı karşıya kaldığı dönem olmuştur. Öyle ki AB'nin hemen her noktasında tipik olmayan terör saldırıları ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda sınır güvenliği, ortak pasaport sistemi gibi tedbirler alınsa da terör hadiselerinin önüne geçilememektedir. AB kendisine yönelik terör saldırıları ve bölgeye kaçak girişi önlemek açısından birçok tedbir olsa da göçmen akınına engel olamamakta bu durum aynı zamanda terör tehditlerini arttırmaktadır. Bu sorunun çözümüne yönelik olarak Balkan ülkeleri ve Türkiye ile geri kabul anlaşmaları imzalayarak göçmen akınına durdurma çabası içine de girmiştir. Ancak AB için sorunun çözümü olarak yine Ortadoğu'daki göç dalgasının ve istikrarsız ortamın ortadan kalkması görülmektedir. AB içerisinde ve sınırlardaki önlemler her ne kadar saldırıları ve girişimleri önlese de tamamen ortadan kaldıramamaktadır. Bu açıdan AB'nin küresel terörün oluşmasını sağlayan tüm oluşumlar ve durumlarla mücadele için uluslararası girişimler de bulunması zarurettir.

KAYNAKÇA

- About Europol, <https://www.europol.europa.eu/about-europol> (E.T 22. 05. 2017)
- Bunyan, Tony, "Trevi", Europol and the European state, <http://www.statewatch.org/news/handbook-trevi.pdf> (E.T 22. 05. 2017)
- Casale, D., (2008), "EU Institutional and Legal Counter-terrorism Framework", *Defence Against Terrorism Review*, Vol. 1, No. 1, Spring.
- Council Framework Decision of 13 June 2002 on combating terrorism (2002/475/JHA),
- Council of The European Union, (2005). The European Union Counter-Terrorism Strategy, 14469/4/05 REV 4, 30 November.
- Counter-Terrorism Coordinator <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/fight-against-terrorism/counter-terrorism-coordinator/> (E.T 22. 05. 2017)
- Eurojust, Backround <http://www.eurojust.europa.eu/about/background/Pages/mission-tasks.aspx> (E.T 22. 05. 2017)
- Factsheet on EU Intelligence Analyses Center (INTCEN) <http://eu-un.europa.eu/factsheet-on-eu-intelligence-analyses-center-intcen/> (E.T 10. 05. 2017)
- http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=uriserv:OJ.L_.2002.164.01.0003.01.ENG (E.T 15. 05. 2017)
- Madrid European Council, 15 and 16 December 1995, Presidency Conclusions, http://www.europarl.europa.eu/summits/mad2_en.htm (E.T 12. 05. 2017)
- Özcan, M., Yardımcı, S., "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", <http://www.e-akademi.org/makaleler/mozcan-1.htm> (E.T 13. 05. 2017)
- Terörizmin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi, <https://www.ombudsman.gov.tr/contents/files/939a10--Terorizmin-Onlenmesine-Dair-Avrupa-Sozlesmesi.pdf> (E.T 14. 04. 2017)
- Terrorist Attacks and fatalities in the MENA Region and Europe (January 2011-August 2016) https://chronicle.fanack.com/wp-content/uploads/sites/5/1-Terrorism-attacks_fatalities-1024.jpg (E.T 22. 05. 2017)
- The European Union's Policies on Counter-Terrorism Relevance, Coherence and Effectiveness, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU\(2017\)583124_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/583124/IPOL_STU(2017)583124_EN.pdf) (E.T 22. 05. 2017)
- Treaty of Amsterdam Amendint The Treaty of European Union The Treaties Establishing The European Communities and Certain Related Acts, <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf> (E.T 22. 05. 2017)
- Treaty on European Union, https://europa.eu/european-union/sites/europa.eu/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf, ss. 131. (E.T 17. 05. 2017)